

Некки кlorани аккелеликвана инсан

Некки клорани аќлеликвана инсан

ИПБ, Москва
2020

Некки клорани аклеликвана инсан

Шикыл'бы цыцлауна: М. Левашова

Гъайн китаб шоссе дагъайд гъивойни
сайтеенче алятлас аIхал:

<http://ibt.org.ru/ru/projects?id=TSK>

ISBN 978-5-93943-282-5

© ИПБ, 2020

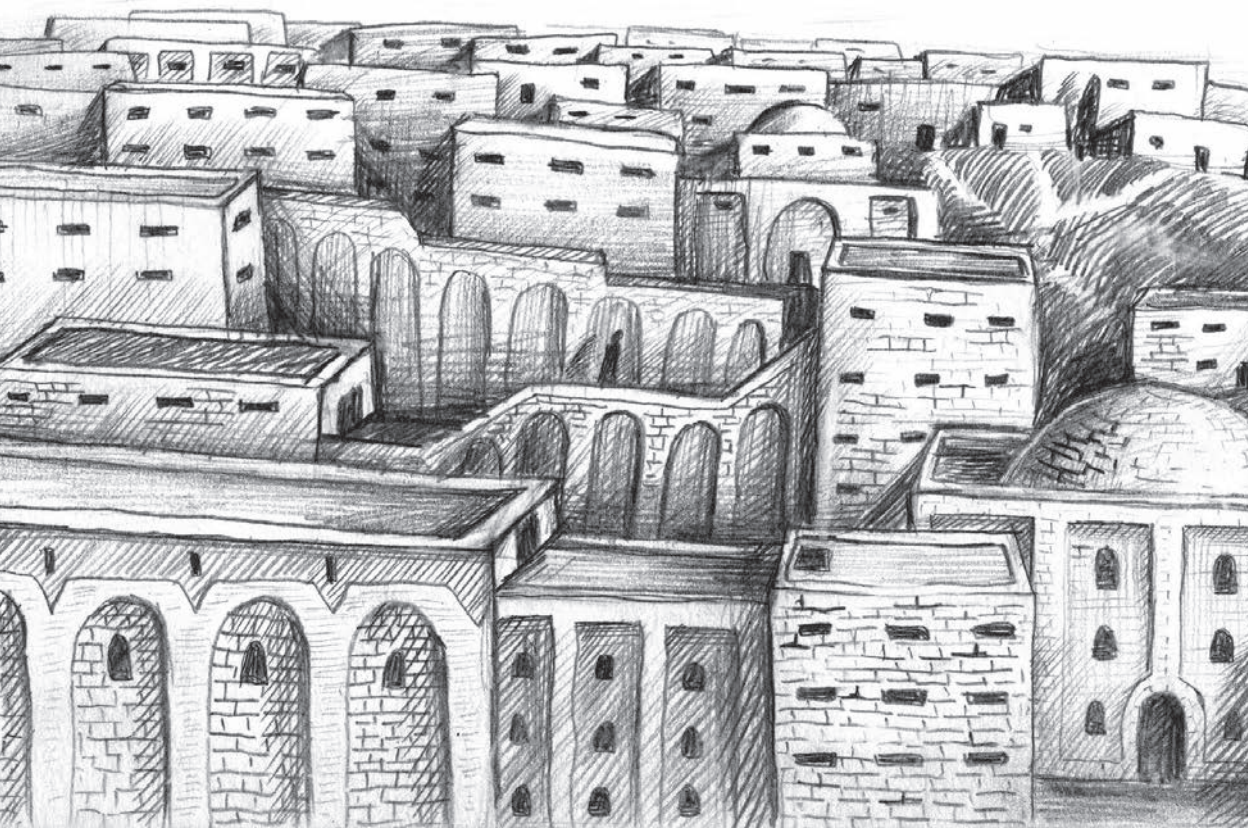
*Ши ин йихъсумулхъа саклалауйн китаб
Сылейман пейгъамбарни гъаклее водун. Ин
увгъуйбы аваалыйле гидгъыл гъалшдилхъаме
аазырыле гъеххани мизелхъа саклалау. Сылейман
Давуд пейгъамбарна Бат Шевайкена дих ворна.
Сылейман пейгъамбар Израильна хебырзэсда
паччагъ ыхъа.*

5

*Ин манкъун увгъуйбы шале олгейид йихъ-
албанаршди мизелхъа саклалауна ва фыкыр вобна.
Саклалаункъус- йихъийклеле йихъсумул' Сылейманын
увгъуйбы налхудий къийхъе, сайиб манкъуни
увгъуйбышда клораалла гъаагвас вуккыйкын.
Ини хылени китабыква ши шос къл'на хъейиб
йихъсумул' хъладхъалсда имкан гъаагъа.*

Сылейман пейгъамбар йишди эрайле олгийл
йицлыдъэсди асырее Израильна паччагъ ыхъа.
Мана Израильни паччагъна – Давуд пейгъамбарна
дих ыхъа. Сылейман пейгъамбар Израильна некки
клорана аклел'нана инсан хъинне хъываацлы. Ини
китабни цледдийни одкунее, шокле ацлахъесын
ненчейий Сылейманыс клорана аклел воохъе.
Сылейман пейгъамбарна замаана Израильни
инсанаршини меега некки югна замаана вухъа.
Мана далвъийбы дешда, кар гееднана замаана
вухъа. Гыргынкзуле олгийл манкъве Аллагъни
дойилин некки карнан хав аляъа. Инсанар мани
хаахъа Аллагъыс ыбаалдатбы гъаъасий къурбанбы
адляъас абайленбыний.

Сылеймане Аллагыке джус
кlorана аклел' гьooхъа

Сылейман фиронука, Миссирни паччагыка, гогъар эйхье. Манкъуна йиш гьейты. Манкъвее мана Давудни Шагъареехъа¹ хъийкеека. Джун сарай, Раббин хав, сайид Иерусалимни гыхъий-аллан джабырбы алиты чъавехъес мее мана мааъар айху.

¹ *Давудна Шагъар*: Иерусалимни аваалыйни районений воб. Давудна Шагъар ва манчикле, вудже Давуд паччагъее авхъува эйгье

10

Мани йигъбышилхъамее халкъын эрбышеехъа кьурбанбы адайли ыхъа. Раъббини дойил алиъыйн хав ыхъа деш. Сылеймане деккини къаанунбышис алмал гъау, манчикад джус Раъбб нимее ыккыйкыний гъагу. Манкъвеейид джука эрбышеехъа кьурбанбы ады гѣххъан гъаъа ыхъа. Эрбышин халдын Гивеон эйгъени шагъареений вод, кьурбан гювкласди мее паччагъ Сылейман махъа гъайклан. Мана махъа арынкъал, аазыр вуклул'ний кьурбан гѣохъан гъааъана. Мани халмде Гивеонул Раъбб Сылейманни никлеехъа ары.

Аллагъе эйгъен:

– Гъеххъе, гъиджойий вас ыккан, гъиджоне вас гъилес?

Сылеймане эйгъен:

– Йигъни къулус, йизди деккис, Давудус, мана малттыни йиклеква хъорхъура Йигъни йалххыи алгъаалва, Гъу бадалдехъа, гъаммаше геед югвалбы гъаъу. Къийнийни йигъыл' тахтылхъа гюъарасда дих гъувуйка, Гъу манкъунимее бадалдехъай гъагу, халбна югвалла гъавъу. Йа Ра1бб, йизда Аллагъ, Гъу Йигъни къулуке йизда дек' Давудни джигеехъана паччагъ гъаъу. Зы джегъил'ра вор, закле ацла деш гъаъасын-гъидяъасын. Йигъна къул – йигъни миллетни йыкънее вор, Гъу къайхыи, геед халдни, хъалдхы-аладхы ч1алвдехъесди миллетни йыкънее. Йигъни къулус Йигъын миллет вуклек' ыккеесда, югунчике писин джураъасда клорана аккел' гъивле. Менни джурайл Йигъын халдын миллет шавуссе вуклек ыккеес ахайее?

Ин Сылеймане гьиххъыйн Худавандайс къабыл эйхьен. Аллагъее манкъукле иняхуџд эйгье: «Гъу йигънимее хылийна ымыр, вар-девлет, душманаршин гьаптый гьеххъы деш, манчини джигее хъодкуйн джураъас ахасда аклел' гьивхъу. Вас ыкканан, Зы гъаъасын. Зы вас гъаманимее клорана аклел' гьивлес, гъу ихъесмее вак' акарана ыхъа деш, валер хъийгъа ваква амкъарна ихъес деш. Манчиле гьеххада, гъу заке гьидеххъыйн – вар-девлетыб, шолгъратыд Зы вас гьилесынбы. Йигъни вахтал' гъу хьиннена паччагъ ихъес деш, Йигъна дек' Давуд хьинне, Гъунар йизди йалххъын гьоргъулее, Йизди къаанунбышис кыры гяххъы, чис сиклы гъаракат гъеъээ, Зы вас хылийна ымыр гьивлес».

Иняаъар Сылейман мугъур хъыхъа, аџлахьен ман някӀ ыхъай.

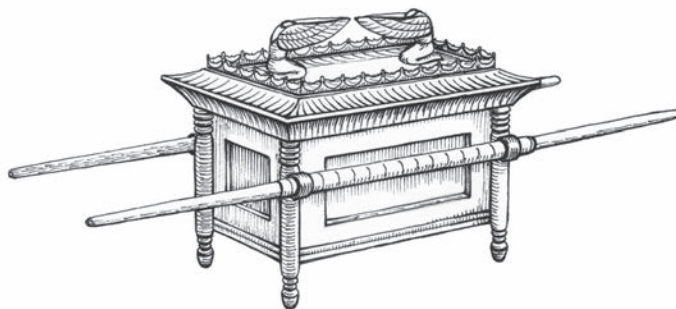

Мана Иерусалимхъа саклы, Худавадайква савданани къутйейни² олгийл илёрзул', гёххъан гъаъан къурбанбийи³ алмин-аманын къурбанбы⁴ аляъа. Манчиле хъийгъа джуни гъихъий-алланбышис одхъун-илёдгъый гъели.

² *Худавадайква савданана къутйе*: Аллагъее ина къут'йе гъееъэва Мыса пейгъамбарыкле увгъу. Ман Аллагъ джуни йыкънее вор эйгъен ишаратний вод. Сылейман пейгъамбарее Аллагъни дойилин хав аляъасмее мана къут'йе чадырений воохъена. Мани къутйее къайебышди ооъад одклуни Аллагъын гьолкумбыний гъувадженбы.

15

³ *Гёххъан гъаъан къурбанбы*: ин къурбанбы быкырда гёххъан гъаъа ыхъа, манчин гьидчуд къаледачче ыхъа деш.

⁴ *Амин-аманын къурбанбы*: ин къурбанбы гятланкъа¹, манчин адын джигабы гёххъан гъаъа ыхъа. Манса чуруд инсанарше одхъун.

Сылеймане гъвуна аклеликвана
къарар

Са йигъыл' кьоӀйре гьаӀкӀени йаӀххъыле
гъадарувхъан заӀйфабы абы паччагъни оӀгее
илӀозаранбы. Манбышди санкъее эйгъен:

– Ай йизда хааӀрна! Ши гъайни хъунащейква
са хаа аахва, мана хаананкъаӀ, зы ушах ухохуйн.

18

Хъебыдъэсди йигъыл' манчиле хъийгъа
манкъеейид ухохуйн. Ши саджигений воб, заква
гъашуджар хааъар дешданий. Ши кьоӀйиресабний
воб. Халмде мани хъунащейна дих джес хабар
девхъа никлеенанкъаӀ гъорчлун хъикӀуна. Сура
халмде мана оза хъийхъа аляратӀана йизда дих,
йигъна къуллухчий къалирхъуни гагъыл!

Манкъее гийхъена мана джени коксийсхъа,
джена хъиклунамее гийхъена йизди коксийсхъа.
Зы йизди духайс кар охъан гъаъас мичлер оза
хъийхъайнкъал, мана закле хъиклу авайкы.
Ачух хъыхъанкъал зы манкъухъар сайир югра
илеекына, манке закле мана зы ухуна йизда дих
дешорва ацлахъен.

Шени хъунащее эйгъен:

– Деъэш! Ина учлулна – йизда дих, шена
хъиклуна – йигъна!

Церринкъее одж алябатла:

– Деъэш! Шена хъиклуна – йигъна, учлулна –
йизда!

Паччагъни олгийл манбыше гъамалхдун,
гъылдджатбы гъаъа вухъа.

Паччагье эйгьен:

– Вушди санкъее эйгье вод: «Йизда дих учлулрра, йигъна хъиклу, манисанкъее эйгье вод: «Дезъэш! Йигъна дих хъиклу, йизда мее учлулрра».

Манке паччагъее эйгьен:

– Засхъа хинджал адле.

Паччагъысхъа хинджал адайлен.

Паччагъее амыр гъааъа:

– Гядхе учлулдын ушах кьолни джигеехъа, са сура гъиле ини хъунащейс, мансад – шени хъунащейс. Учлулрни духайни един йикл' гейхъан джени ушахылхъа, манкъее паччагъыкӀле эйгьен:

– Ай йизда хаалрна! Хъиле манкъысхъа ушах учлулдда! Садджу гимекӀа мана!

Манисанкъее эйгьен:

– Не зы, не гъу мана аляртӀас деш. Гярхе мана!

Манке паччагъее кьарар гьоолена:

– Учлудун ушах церрийни хьунащейсхъа
хъиле. Гимекла мана, мана манкъуна ед' ворна.
Паччагъее гъувуна кьарар къавхъу меega,
гыргыни израил'бышда гьулрмат манкъус геeб
хъоохъе. Хъодкуйн малгъкамабы гъеъэджен ва
Аллагъее манкъус клорана аклел гъуву.

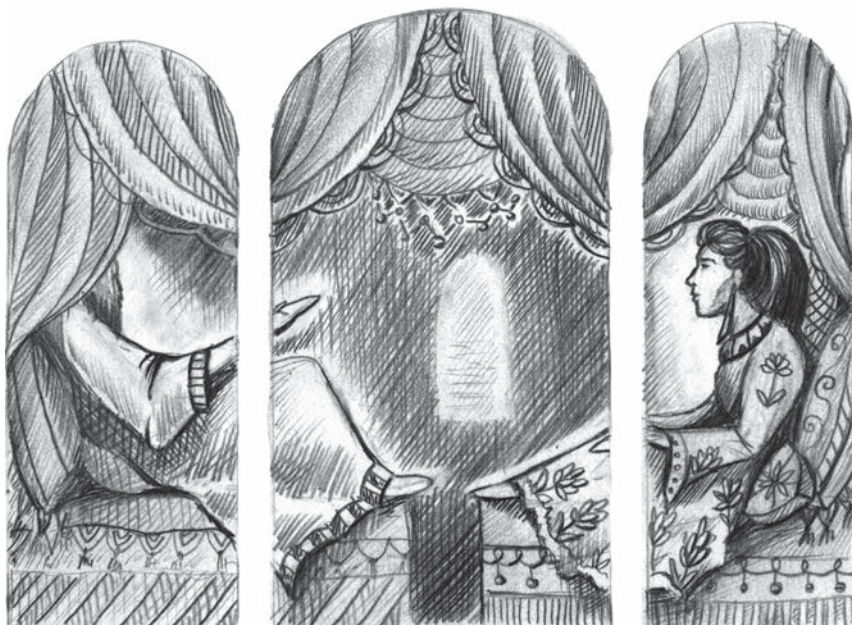
22

Арабаршина Шевайна кралича
Сылейманыхъа арейле

Ш евайни краличайкле Раббике хъабыйни
Сылейманни шолгъратни гъаклее къайхъы, мана
айрелена манкъуске дагъамын хъидгынбы
гъаъас. Мана геер хадни карваныка:
гулягъбышика, кызылика, гыранни
экебышиква гяцдыйни девабышикаий джени
хаббанани инсанаршиква Иерусалимхъа
Сылейманыхъа ары. Вуклеени гыргыни карни
гъаклее гаф гъавъу. Сылеймане манкъылни
гыргыни хъидгынбийбышис джуваб хъелен,

паччагыке джаваб хъелес далхан малхдун
 дагъамын хъидгыний ыхъа деш.
 Шевайни краличайкӀле Сылейманна кӀорана
 акӀелиб, вуджее аляуйн сарайд, суфрайлин
 одхъунийбыд, манкъуни кумагчершин хайбыд,
 нукараршин гъаракатбыд, манбыше аляъан
 тюлибыд, чахырчерыб, РаӀббини хаахъа
 гӀххъанас адын кьурбанбыд къаджуйнкъал,
 манкъын нафас аххъаххъа.

Малнкъее паччагыккле эйгъен:

– Йишди олклее йигъни кюрани аккел'ни
гьаклее,ишбышди гьаклее эйгъенбы хъодкуда
оохъуд. Ары йизди улеббышиккле къаджесмее,
ини зы мани джуваббышилхъа иняммышехе
дешдий. Закле къаджуйнчини сурайнчини
гьаклее зас йишон гьау дешод. Йигъна кюрана
аккел', йигъна вар-девет закле къайхъынчиле
гьеххаба вод. Бахтивароб йигъын инсанар!
Бахтивароб йигъын кумагчер, ненбийий
гьаммаше йигъни олгийл' илѳозар, йигъна
аккеликвана гаф къивийхъе! Аллагъыс,
йигъни Раббис шукур вухъена, гъу ыккыйкын,
Израил'ни тахтылхъа гюъар гьауйл алла.
Раббис гьаммаше Израил' вуккыйкынийл
алла, алдалатий хъобкувалла вухъедженва ваке
паччагъ гьаъу.

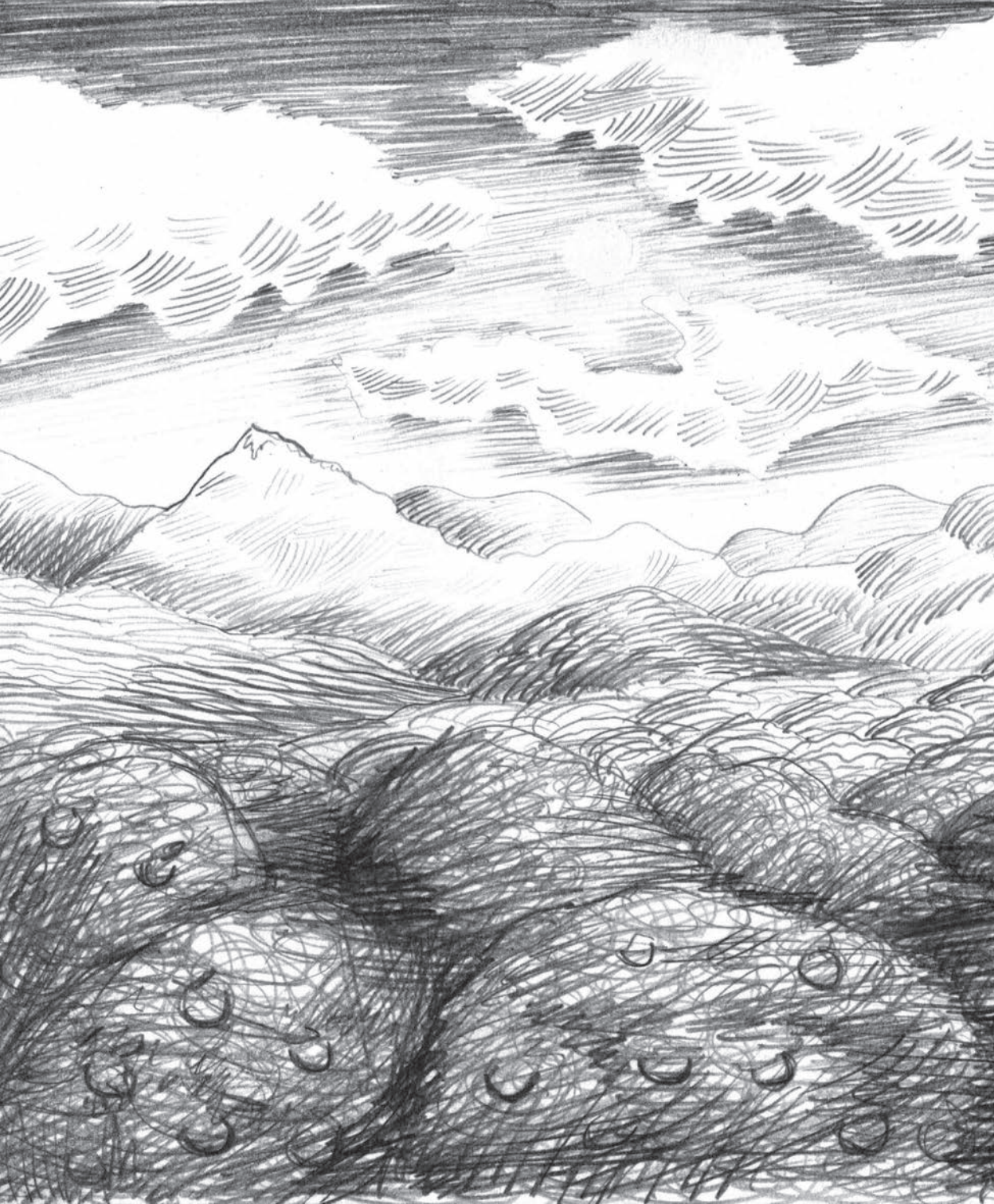
Мапкъее паччагыс пайис ёкъни тонуле гъеххан къизил, геед джурабышкан гул'йагъбы, сайид гыранын экебы ады ыхъа. Мапкъее Сылейман паччагыс адынмеен гул'йагъбы манкилхъамее шавааджад ады дешдий.

Сылейман паччагъее вуджее гъувуйнчиле
гъеххадад, Шевайни краличайс гъиджойий
ыккыйкын, хъидийкын гъелен. Манчиле хъийгъа
мана джени инсанаршисхъа, джени олкайлхъа
сийкӀал.

Сылейман пейгъамбарын сабара
клоран увгъуйбы

Йишди китабни кьолдъэсди джузеехъа ши
Сылейман идаагын сабара увгъуйбы саъу.
Сылейман пейгъамбарын клоран увгъуйбынан
китаб, Аллагъни мукъаддас китаббышин са
водун. Манчее ылмрени гъаклее халда кар одкун,
масалан, хизанни, вар-деветни, ушахар хъобкуба
халр хъавгъуйни гъаклее. Мани китабейна цлеббийна
къомана фыкыр – клорана аклеел', гъикмат
вобна. Манаб Аллагъна воб. Дюнйе ийхъананкъал
Манкъвее клорани аклеликва идхъын, гъамахулбуб
мана гыргыни карейхъа ивийширна. Дюнйейлин
гыргын кар манчини къаанунбышис сиклы вод.
Инсанаршее хъодкуйн гъаракат гъаъанкъал,
хъобкуна ылмыр вуккейканкъал, ман манбыше
клорани аклеликва гъаракат гъаъава, Аллагъни
йалххъын алгъаалва эйгъен водун.

Гъикмалт

Гъикматылхъа гъирхъыл'на,
Клорана аклел' авайкына инсан нимее бахтиварий!
Манчикен хайир нукрайле геед вод,
Ин къазандж малттыни къызилиле къийматыква вод.
Мана гыргыни екебишелеб гыранба воб,
Манчиква вас ыкканан ненджад кар са аххъас дехъе.
Манчини сагъни хылен хылийна ымыр,
Джони хыленыд вар-девлетий шолгърат гъеле ыхъа. 35
Манчин йалхъбы къабылеедахъенбы вод,
Гыргын йалхъбы амин-аманынбы⁵ вод.
Атиркъынинбышдиме мана ылмрена йив вобна,
Манчике итлумба атлибкъынинбы нимее бахтиварар!
Ралббее дюнйе гъикматыква идхъын,
Клорани аклеликва хайбы гъау,
Ацлааликва клораал'бышенче хъян алгъавгъу,
Хайбышенче чий гюъараъу.

⁵ *Амин-аманынбы*: йихъсумул ин джуваб «нубагъынбы» вод.

Иш

Сиркайн силибышик', кумайн улеббышик' гъаѳан,
Танбалее иш гъооленкъук' гъаѳа.

Яц дешданкѳал, арых малттыба воохье,
Югун къыкыд яцбышди такъатынхье гъелен.

Танбале эзанкѳал эзу деш,
Саѳанкѳалд авайкы деш.

36

Танбални экыненче
Къанмазни тымыллыгъенче илгъечлѳу.
Къаджуйн гыргын зазаанод алятлѳу,
Магъаанод аххъы, джабырбыд гыгъалдкырод.
Манчиха иляакы фыкыр обхъун,
Манчике ыбрат алятлѳу:
Сыкыл'ра хъорку, мырг гъеъээ,
Къел'-хыл' гъодку къалирхъвее,
Касибийвалла сойгъунчий хъинне,
Алгътияджыб къулдур хъинне
Саянгаба оохъа гъобгъур аблес.

Джуваббыд

Нахулд хъадый увгъуйнчин чиклайн хьинне
къацлайкван,

Клорани аклеликва увгъийнчиныд юг хъаъа.

Пал сауна геер ахвас,

Сидиъына эклра гъакъварас.

Джигал' увгъуйн джуваб,

Нуклрайни къабыл'ни къизилени эчершик акар.

Нахулдий осаке цла эйхье,

Къийбатнанкъукеб къалмакъал воохье.

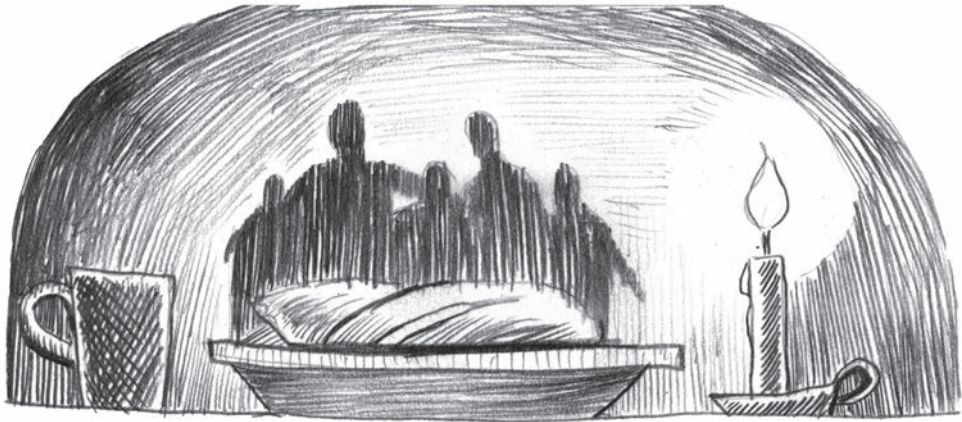
Тлапанеедын итв хьинне уфтанна йишо,

Джанас югба, рыгъыс иттуба.

Къувапнана миз ылмрена йив вобна,

Гъорал'нанчиныд йикл' гъакъвараъан.

40

Гъамбазийвалла

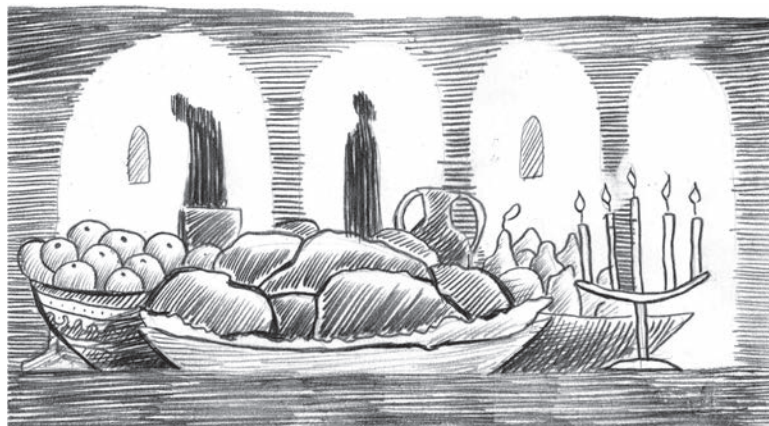
Сачлукый дешда хъитибкынна хува,
Сачлукыйнани одхун-илёдгъуйле иттуба воб.

Гъамбаз ыккананкъвее хъал
йиклеливхъанааъана,
Йиклел' хъавалаяъананкъвее гъамбаз агвал'
гъаъана.

Гъамбазыс гъаммаше ыккыйканна,
Чоджур дагъамни йигъыс ийханна.

◇
Гъамбазын йикл' аликъалыгъий,
Душманни геедни уббабышиле югда водун.

◇
Хыл' гъидеолени дагъамни йигъыл'
Хъычыйни силийкий клаани къелик' акар.

◇
Душман мыссырахъее охъанасын гъеле,
Хъян ыкканхъее илэгъасын гъеле.
Махуџд гъу манкъус наш хъаџа,
Йигъна югваллаб Раџббее савклалаџас.

Сабыр

Хъал авхъас дахална инсан,
Джабырбы гыгъалдырни шакарык' акар.

Гуджнанкъуле сабырнана югра,
Шагъарбы алятланкъулер вудже вудж
аххъас алхана югра.

Хъалнанкъвее къалмакъал гъааъа,
Сабырнанкъвее члалв гъаъа.

42

Бачлалрее хъал зараба гъаагва,
Аклеликанкъун рыгъ цимис хъехъен деш.

Паччагънаб фыкыр сабырнанкъвее бадал
гъааъана,
Иттунни мизен барклуб къувадна хъааъана.

Вар-девлет

Вар-девлетылхъа умудебхъайнбы кӀеочесынбы,
Хъобкунбыб тӀет-тӀеле къавгъуйни йиваршик' акараба
вухъес.

Гьулрмат нукӀрайлейий-къизилиле гееб вуккыйкне,
Югун доюд халдни вар-девлетыле геед ыккыйкне.
Карнанайий кар дешда сана-санкъук' акар –
КьоӀурсанар РаӀббее ибхъын.

Халда кар гъаъасва гъуджар гъу гимекӀа.
АкӀелекӀва ихъе, мани фыкреле илгъечӀе.
Вар-девлет ул' гябхъассе дешхъесын.
Къаджир хъинне хылибы аахъы хайбышейхъа алихасын.

43

КарнанбышиклӀе гъамалхуд къедже,
Мыца джон кар ахтыни баругбышикӀва алявъуна
къаланийхан.

Кар кӀыл'дананкъухъад гуджуб кӀыл'бава гимеще.
Касибрава диван аххъахъанкъал, къимеще.
РаӀбб аликкас манбышил алла,
Манбы геотуйнбы, манбышин карбы къайишуйнбы,
РаӀббее ылмреке гъааъас.

Хизан

Мугъулббатыква хынакын ала одхъуний,
Хъалыква богъайн чуру одхъунуйле югда

Югна хъунаще адамиин тадж водун,
Тессер гъаъанар вукларни баркрук' акар:

Хавый вар-девлет деккина мирас вобна.
Аклеликвана хъунащер Раббикена.

Сичлейкани хъунащейква са хаа ахвассе,
Дахайни вуттул' ахвее югда эйхье.

Цимисна чодж – алябтлас дёохъани къалайк акар,
Алдабхъынийбыд – аккани рызайк.

Щеббаджаб ушахыкӀле хъобкуна йаӀхъ гъаагве,
Къалсвалейир мана манчиле сакӀлас деш.

